

KS. TADEUSZ GACIA

FLUMINE NECTAREO WENANCJUSZA FORTUNATA
– WIERSZ JAKO PODARUNEK PRZYJAŹNI

Wśród dwustu kilkudziesięciu utworów lirycznych Wenancjusza Fortunata, poety pogranicza antyku i średniowiecza (530-ok. 600)¹, a pod koniec życia biskupa Poitiers, znajduje się wiersz o incipicie *Flumine nectareo*, adresowany do Agnieszki, ksieni klasztoru w tym mieście. Z wyjątkiem nielicznych wierszy poezja Fortunata, ani jego twórczość w ogóle, nie jest dotychczas szerzej znana polskiemu odbiorcy; mamy do dyspozycji tylko jej obcojęzyczne wydania². Znane są jedynie dwa hymny, których tematem jest Krzyż i które weszły do liturgii brewiarzowej oraz śpiewane są, także w postaci parafraz, jako polskie pieśni pasyjne³. Ponadto kilkanaście innych krót-

---

Ks. dr hab. TADEUSZ GACIA – Katedra Literatury Wczesnochrześcijańskiej Instytutu Filologii Klasycznej KUL; adres do korespondencji – e-mail: tadeusz.gacia@kul.lublin.pl

¹ O Wenancjuszu Fortunacie zob. *Vita Venantii Hon. Clem. Fortunati*, PL 88,19-52; L. Navarra, *Venanzio Fortunato*, DPAC II 3556-3558; M. Cytowska, *Ostatni poeta starożytności – Wenancjusz Fortunatus*, „Meander” 28 (1973), s. 307-320; W.J. George, *Venantius Fortunatus: a Latin poet in Merovingian Gaul*, Oxford 1992; L. Pietri, *Venanzio Fortunato e il suo tempo: convegno internazionale di studio (Valdobbiadene – Treviso, 29 XI – 1 XII 2001)*, Treviso 2003; A.R. Bastiaensen, *La poésie de Venance Fortunat: observations à propos d'une nouvelle édition*, „Mnemosyne” 49 (1996), s. 168-181.

² Wydania i przekłady Fortunata: CPL 1033; J.P. Migne. PL 88, 59-362; F. Leo. *Venantii Fortunati Opera poetica*, MGHaa IV/1, Berlin 1881 s. 1-270; *Poésies mêlées*, trad. fr. Ch. Nisard – E. Rittier, Paris 1887; *Venance Fortunat, Poèmes*, vol. 1-3, Texte établi et traduit par M. Reydellet, Paris: Les Belles Lettres 1994-2004; *Venanzio Fortunato, Opere*, Introduzione, testo, traduzione e note a cura di Stefano di Brazzano, Gorizia 2001.

³ *Vexilla Regis prodeunt*: tł. F.A. Symon, w: *Hymny kościelne*, Warszawa 1901, s. 69-71; tł. T. Karyłowski, *Hymny kościelne*, Kraków 1932, s. 21-22 (wyd. 2, Warszawa 1978, s. 54-55); tł. B. Gładysz, *Hymny Brewiarza Rzymskiego oraz Patronału Pańskiego*, Lublin 1993, s. 96-98; tł. J. Piwowarczyk, *Hymny Brewiarza Rzymskiego*, Poznań 1958, s. 50-51; tł. L. Staff, *Hymny Brewiarza i Sekwencje Mszału*, Warszawa 1962, s. 80-81; tł. Anonim, XV (*Idą królewskie proporce*), w: *Średniowieczna pieśń religijna*, oprac. M. Korolko, Wrocław 1980, s. 36.

kich utworów przetłumaczyli: T. Karyłowski, A. Kowalkowski, J.A. Ihnatowicz, K. Bardski i próbuje to czynić autor niniejszego artykułu⁴.

Agnieszka, uznana za świętą, była księżką klasztoru w Poitiers (starożytne Pictavium), mieście znanym bardziej dzięki św. Hilaremu, biskupowi, teologowi i poecie. Klasztor został założony w 557 r. przez Radegundę z Turynгии. Radegunda, urodzona ok. 518 r., jako córka władcy tego kraju, Bertariusza, po zdobyciu Turynгии została uprowadzona przez króla Franków Chlotara I, a w 538 r. przez niego poślubiona. Porzuciła jednak małżeństwo z Chlotarem i – nie bez oczywistych z tego powodu trudności – po długich prośbach wymogła na biskupie Noyon, Medardzie, aby przyjął jej śluby i nałożył jej welon⁵. Po ufundowaniu klasztoru Radegunda zamieszkała w nim,

---

Pange lingua gloriosi praelium certaminis: tł. F.A. Symon, w: *Hymny kościelne*, Warszawa 1901, s. 71-73; *Lustra sex, qui iam peregit* (część hymnu *Pange lingua*), tamże, s. 73-74; tł. T. Karyłowski, *Hymny kościelne*, Kraków 1932, s. 43-44 (wyd. 2, s. 50-51); tł. B. Gładysz, *Hymny Brewiarza Rzymskiego oraz Patronatu Pańskiego*, Lublin 1933, s. 98-100; tł. J. Gamska-Lempicka, *Hymny średniowieczne*, Lwów 1934, s. 86-91; tł. L. Staff, *Hymny Brewiarza i Sekwencje Mszału*, Warszawa 1962, s. 82-83; tł. P. Galiński, OŻ 10, s. 148-150. Na ten temat por. także: T. Gacia, *Motyw krzyża w twórczości Wenancjusza Fortunata na przykładzie «Vexilla Regis»*, „Roczniki Humanistyczne” 46 (1998), z. 3, s. 101-112; M. Niewiadomska, *Wiersze o Krzyżu Wenancjusza Fortunata. Próba interpretacji*, „Przegląd Tomistyczny” 9 (2003), s. 281-310.

⁴ **Tempora florigero:** tł. A. Kowalkowski, „Przegląd Klasyczny” 1 (1935), s. 204 (przedruk: OŻ 10, s. 151-153); fragm. 39-40. 31-38: *Salve festa dies*, tł. F.A. Symon, w: *Hymny kościelne*, Warszawa 1901, s. 81-82; tł. T. Karyłowski, *Hymny kościelne*, wyd. 2, Warszawa 1978, s. 346; tł. B. Gładysz, *Hymny Brewiarza Rzymskiego oraz Patronatu Pańskiego*, Lublin 1933, s. 10. **Crux benedicta nitet:** tł. K. Bardski, OŻ 10, s. 150-151. Do Pani Radegundy: **Regali de stirpe**, tł. J.A. Ihnatowicz, OŻ 10, s. 153-154; **Frigoris hiberni**, tł. J.A. Ihnatowicz, OŻ 10, s. 154; wiersze: **Gloria celsa pios, Emitat aula decens, Summus in arce Dei, Quam bene iuncta decent, Martini meritis**, tł. T. Gacia: Wenancjusz Fortunat, *Wiersze wybrane. Przekład z objaśnieniami*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 9 (2010), s. 215-224; **Tempora si solito**, tł. T. Gacia: Wenancjusz Fortunat, *Ad domnam Radegundem de violis (Tempora si solito)*. Przekład z objaśnieniami, w: *Veritatem in caritate. Księga Jubileuszowa z okazji 70. urodzin Księędza Biskupa Profesora Jana Śrutwy*, red. W. Depo i in., Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, s. 555-560. Przekłady pięciu innych wierszy złożono do druku w „Meandrze”, „Vox Patrum” i do publikacji okolicznościowej.

⁵ Por. *Bibliotheca hagiographica latina antiquae et mediae aetatis* (= BHL), t. 2 (K-Z), 7048-7054, Bruxelles 1898, s. 1025: „Aug. III, Dies 13, S. Radegundis regina, dein monialis Pictavii. Commentarius praevious” 46-67. Zob. V. S a x e r, *Radegonda*, DPAC II, 2968-2969; NDPAC III, 4457-4458; R. A i g r a i n, *Sainte Radegonde*, Paris 1987; *Radegonde de la couronne au cloître*, dir. R. Favreau, Poitiers 2005; S. G ä b e, *Radegundis: sancta, regina, ancilla. Zum Heiligkeitideal der Radegundisviten von Fortunat und Baudonivia*, „Francia” 16 (1989), s. 1-30; S. J o y e, *Basine, Radegonde et la Thuringe chez Grégoire de Tours*, „Francia” 32 (2005), nr 1, s. 1-18; D. K l e i n m a n n, *Radegonde une sainte européenne*, Graz 1998 (Loudun 2000); *La riche personnalité de sainte Radegonde. Conférences et homélies prononcées à l'occasion du XIVe centenaire de sa mort (587-1987)*, Poitiers 1988; Ch. M é r i n d o l, *Le culte de sainte Radegonde et la*

ustanawiając jego przełożoną swą dawną wychowankę Agnieszkę. Konsekracji zakonnej Agnieszki dokonał biskup German, jak świadczy o tym Grzegorz z Tours, przytaczając w *Historia Francorum* list Radegundy do biskupów⁶. Pozycja Agnieszki jako przełożonej klasztoru Sainte-Croix (nazwa od relikwii Krzyża świętego sprowadzonych tu przez Radegundę z Konstantynopola) została zagwarantowana przez samą założycielkę, czego świadectwo znajdujemy we wspomnianym liście. Radegunda zaklina królów, którzy mają rządzić po jej śmierci, aby klasztor wybudowany przez nią przy wsparciu ich przodków, przez nią także uporządkowany według reguły i wyposażony, wzięli pod bezpośrednią opiekę i obronę i kierowali nim razem z Agnieszką, ażeby także nie dozwolili nigdy na to, by ktokolwiek ją niepokoił i wprowadzał w klasztorze zmiany⁷.

Czas pobytu Fortunata w klasztorze w Poitiers, od 567 do 576 r., zaowocował nawiązaniem wielu kontaktów, znajomością i przyjaźnią ze znanymi osobami, ale przede wszystkim powstaniem jego największych utworów. Korespondencja poetycka z tego czasu stanowi ogromną część jego twórczości. W kręgu najściślejszych przyjaciół Fortunata znajdowały się Radegunda i Agnieszka. Radegundzie zawdzięczał w dużej mierze swoją wysoką pozycję na dworach królów merowińskich, pierwszy zresztą napisał jej biografię⁸. I ją, i Agnieszkę Wenancjusz Fortunat darzył duchową przyjaźnią. Obie też są adresatkami wielu jego wierszy.

Utworów dedykowanych wprost Radegundzie albo wzmiankujących jej imię, stanowiących pochwałę wybranej przez nią formy życia w klasztorze, jest kilkanaście⁹. Inne z kolei utwory to bileciki poetyckie, które liczą zaled-

---

monarchie française à la fin du Moyen Âge, w: *Les religieuses dans le cloître et dans le monde, des origines à nos jours*, Saint-Étienne 1994, s. 789-795; BS X, 1347-1352.

⁶ *Historia Francorum* IX, 42. PL 71, 522: „electione etiam nostrae congregationis domnam et sororem meam Agnetem, quam ab ineunte aetate loco filiae colui et educavi, abbatissam institui, ac me post Deum eius ordinationi regulariter obedituram commisi”. PL 71, 523: „sororem meam Agnetem, quam beatissimi Germani praesentibus suis fratribus benedictio consecravit”.

⁷ *Historia Francorum* IX, 42. PL 71, 522.

⁸ Por. *Sanctae Radegundis reginae vita duobus libris composita. Liber primus. Auctore Venantio Fortunato Episcopo Pictaviensi*. PL 88, 651-664; *La vie de Sainte Radegonde par Fortunat*, dir. R. Favreau, Poitiers 1995 [według Manuscrit 250 (136)].

⁹ Por. *Regali de stirpe* (VIII, 5), *Tempora si solito* (VIII, 6), *Frigoris hiberni glacie* (VIII, 7), *O regina potens* (VIII, 8), *Mens fecunda Deo* (VIII, 9), *Unde mihi rediit* (VIII, 10), *Quo sine mea lux* (XI, 2), *Mater opima, decens* (XI, 3), *Si pietas et sanctus amor* (XI, 4), *Dulce decus nostrum* (XI, 5), *Mater honore mihi* (XI, 6), *Quae carae matri* (XI, 7), *Accessit votis sors* (XI, 8), *Sollicita pietate iubes* (XI, 9), *Multiplikes epulae concurrunt* (XI, 10), *Respice delicias* (XI, 11), *Munera direxi* (XI, 12).

wie kilka wersetów i mają za temat zwykle, codzienne sprawy klasztornej wspólnoty, takie jak zachęta do używania wina dla zdrowia, posiłki, wystrój jadalni, podarunki przesyłane przez poetę do klasztoru, na przykład kasztany, jajka, śliwki, mleko, ser. Czytając wiersze dedykowane Radegundzie i Agnieszce, zauważamy, że przyjaźń Wenancjusza Fortunata z nimi jest przedstawiona w sposób (jak na nasze wyobrażenia) może nader emocjonalny i że dotyczy ona spraw mało istotnych. Z pewnością powodem tego była częstość pisanania tych wierszy¹⁰. Są jednak i takie utwory, które wskazują, że poeta pisał na życie kobiet, które poświęciły się Bogu, w sposób bardzo głęboki. Należy do nich długi, liczący 400 wersetów utwór *Culmina multa polos* (*Carmina*, VIII, 3), łączący się z konsekracją Agnieszki, oraz o wiele krótszy, liczący 36 wersetów utwór *Inter apostolicas acies* (*Carmina*, VIII, 4); głosi on pochwałę dziewictwa i szczęście dziewic w niebie. Tematem kilku wierszy (wzmiankowanych już w przypisie 9) jest rocznica objęcia przez Agnieszkę funkcji przełożonej klasztoru Świętego Krzyża w Poitiers, co dla Radegundy – według Fortunata – miało stać się dorocznym świętem i powodem wielkiej radości. W swych utworach poeta nazywa Agnieszkę tytułem *soror*, podkreślając swe duchowe z nią pokrewieństwo. Radegunda zaś jest przedstawiana jako duchowa matka i jego samego, i Agnieszki (*Carmina*, XI, 6, w. 9-12):

ac si uno partu mater Radegundis utroque,
visceribus castis progenisset, eram
et tanquam pariter nos ubera cara beatae
pavissent uno lacte fluente duos.

Duchowa przyjaźń z Agnieszką każe poecie, gdy pisze o niej, nieodmiennie używać nacechowanych emocjonalnie epitetów: „filia dulcis” (*Carmina*, XI, 3, w. 2), „Christi sanctissimima virgo” (*Carmina*, XI, 5, w. 1), „meritis immaculata” (*Carmina*, XI, 5, w. 2), „soror dulcis amore” (*Carmina*, XI, 6, w. 1), „cara soror” (*Carmina*, XI, 7, w. 5), „placida caraque soror” (por. *Appendix carminum*, XXI, w. 9). Trzeba jednak dodać, że zażyłość z obiema kobietami z klasztoru bywała powodem rozmaitych podejrzeń, ponieważ poeta czuł się zmuszony (przynajmniej aluzyjnie) odnosić się do nich i zaprzeczać ich prawdziwości¹¹.

¹⁰ W wydaniu M. Reydelleta są one zamieszczone w VIII i XI księdze *Carmina* oraz w *Appendix carminum*.

¹¹ Por. *Carmina*, XI, 6, w. 2-4. 13-16;

Poetycką ilustracją przyjaźni Fortunata z Agnieszką jest m.in. wiersz o incipicie *Flumine nectareo*. W wydaniu M. Reydelleta znajduje się on w *Appendix carminum* pod numerem 23¹². W zbiorze tym za edycją F. Leo *Venantii Fortunati Opera poetica* zamieszczono 31 utworów Fortunata później odnalezionych¹³; niektóre z nich są adresowane do Radegundy i Agnieszki¹⁴. Wiersz napisany został, podobnie jak zdecydowana większość utworów poetyckich Fortunata, dystychem elegijnym. Pierwsza połowa wiersza to dość banalne refleksje o przemijaniu czasu i życia. W jeden dzień ziemię ścisnął surowy mróz, a drzewa pokrywa gruba warstwa śniegu. Dzień następny może być już cieplejszy i śnieg roztopi się w promieniach słońca. Niepewność pogody wywołuje w poecie refleksję o niepewności życia, z którą nie może poradzić sobie ludzki umysł. Jedyłą gwarancją jest dokonanie właściwego wyboru, a jest nim umiłowanie Chrystusa. Dokonała tego adresatka wiersza Fortunata. Druga połowa utworu to pouczenia dotyczące sposobu, w jaki ma ona przeżywać swój związek z Chrystusem. Metaforyka, za której pomocą Fortunat przedstawia ów związek, nawiązuje wprost i bardzo realistycznie do fizycznej miłości między dwojgiem ludzi, między dziewczicą a oblubieńcem: „huius in amplexu te totam effunde licenter” (w. 23). Jest to zresztą obrazowanie biblijne, obecnie choćby w Księdze Pieśni nad Pieśniami. Motyw czuwania podczas nocy, kiedy bardzo łatwo jest zasnąć, to także biblijna metaforyka (w. 19-20):

Si sopor obripiat, retinendo in pectore Christum
tempore sub noctis luminis arma geris.

W wierszu tym jest to wyraźne nawiązanie do przypowieści o głupich i mądrych pannach z Ewangelii według św. Mateusza 25, 1-13; wskazuje na to zwłaszcza motyw wyjścia z zapaloną pochodnią naprzeciw przychodzącego na wesele oblubieńca. Wiersz kończy się prośbą skierowaną do adresatki, aby zechciała wspomnieć jego autora, gdy będzie czytać zawarte w wierszu pouczenia.

¹² Venantius Fortunatus, *Appendix carminum*, 23: Item aliud: « Flumine necatero ». Przekładu dokonano z łacińskiego tekstu krytycznego M. Reydelleta: *Venance Fortunat, Poèmes*, t. 3, Paris: Les Belles Lettres 2004, s. 158.

¹³ Por. przyp. 2.

¹⁴ *Sic vos Caesarii* (13), *Quam prius inscribam* (14), *Nocte salutifera* (15), *Quamvis quod cuperem* (16), *Plaudite voce Deo* (17), *Haec mihi festa dies* (19), *Sic esterna dies* (21), *Si nequeo praesens* (22), *Matris natus ego* (26), *Dulcis opima decens* (28); liczby oznaczają numerację utworów w *Appendix carminum*.

Utwór nie nastręcza także większych trudności interpretacyjnych. Jest po prostu podarunkiem, jaki poeta przesyła adresatce z przyjaźni do niej, a korzystając z zamierzonej okazji, poucza ją o szczęściu życia poświęconego Bogu i o tym, jak je realizować. Ostatni werset: „tu quoque, dum religis, me memorare velis” wskazuje na to, że wiersz mógł być rzeczywiście listem, choć może to być tylko konwencja literacka.

W przekładzie, który zamieszcza się po tekście oryginalnym, próbuję oddać rytmikę metrum, tworząc w wersetach nieparzystych czternastozgłoskowiec, w parzystych zaś trzynastozgłoskowiec zakończony (dla częściowej chociażby imitacji pentametru) wyrazem jednosylabowym. Odstępuję od takiego sposobu przekładu, w którym w wersetach parzystych daje się wyraz jednosylabowy także w miejscu, gdzie kończy się pierwsza część pentametru. Jest to w języku polskim trudne i stosowanie takiej techniki prowadzi do daleko idących zmian w treści czy nawet do pewnej sztuczności. Wydało mi się rzeczą właściwszą pozostać – w stopniu, w jakim było to możliwe – przy pewnej dosłowności; opuszczam tu i ówdzie jakąś myśl sugerowaną pojedynczym wyrażeniem lub dodaję epitet tam, gdzie wymagają tego względy rytmiczne. Wyrażenie *praesente Deo* w wersecie 2 rozumiem (nie wiem, czy słusznie) tak jak w literaturze klasycznej *dis praesentibus* (*diis praesentibus*), a zatem nie tyle „w obecności bogów”, co raczej: „dzięki łaskawości bogów”, „pod opieką bogów”, choć oddaję to zwrotem: „świadkiem mi Bóg”; dla porównania zamieszczam odwołania do tłumaczeń francuskich¹⁵.

Flumine nectareo meritis mihi dulcior Agnes,
 quam praesente Deo pectore, mente colo,
 aspice quam celeri mutantur cuncta rotatu,
 dum veluti pinnis tempora nostra volant.
 Casibus incertis scripulos nescimus et horas;
 cras sit homo an non sit quis dabit inde fidem?
 Arboris oppressit hodie nix alta cacumen
 duraque ramorum brachia curvat hiems:
 crastina forte dies puro si fulserit ortu,
 si qua pruina iacet, sole calente liquet.

¹⁵ Ch. Nisard tłumaczył ten werset następująco: „et qui occupez toutes mes pensées, sous le regard de Dieu” (por. V e n a n c e F o r t u n a t, *Poésies mêlées* – cyt. za: <http://remacle.org/bloodwolf/eglise/fortunat/poesiesappendice.htm#XXIII> [29-04-2011]), M. Reydellet zaś: „vous, que j’honore dans mon cœur et dans mon âme en présence de Dieu” (V e n a n c e F o r t u n a t, *Poèmes*, t. 3, Paris: Les Belles Lettres 2004, s. 158).

Sic quoque mens hominum dubio de fine salutis
ignorat quantum vivere vita queat.
Sed quoniam vario transcurrunt omnia lapsu,
quem numquam perdas dilige corde sagax:
sit tibi Christus honor, Christus spes, Christus amator,
in solo semper fige salutis opem;
temporibus cunctis hunc per tua viscera volve:
sic sponso servent membra pudica fidem.
Si sopor obripiat, retinendo in pectore Christum
tempore sub noctis luminis arma geris:
illum mente colens muro tutaris opimo
et si latro furit, pax tua corda tegit.
Huius in amplexu te totam effunde licenter;
illum quisquis habet crimina nulla timet.
Hoc age ut, ad thalamos cum venerit arbiter orbis,
visceribus puris immaculata mices;
lampade fulgenti tunc te veniente sorores
excipiant laeto Thecla, Susanna choro.
Haec modo dum redeo breviter mandata relinquo:
tu quoque, dum religis, me memorare velis.

Ponad strumień nektaru słodszaś mi jest, Agnieszko,
uwielbiam cię sercem i myślą – świadkiem mi Bóg,
spójrz, jak wszystko się zmienia w szybkim obrocie rzeczy
i jak gdyby na skrzydłach czas nasz odfruwa w dal.
Wśród niepewności zdarzeń nie znamy chwil i godzin,
kto zaręczy, czy jutro człowiek będzie czy nie?
Dziś oto śnieg ogromny wierzchołki drzew przysypał
i srogim mrozem skute ich konary się gną.
Dzień jutrzejszy – być może – błysnie rankiem pogodnym,
a śnieg jeszcze leżący roztopi słońca żar.
Tak też rozum człowieka nie wie, jaki kres jego,
nie potrafi odgadnąć, ile dano mu żyć.
Skoro więc wszystko pędzi pośród zmienności rzeczy,
ty Chrystusa umiłuj, nigdy nie utrac Go;
On niech ci będzie chlubą, nadzieją i kochaniem,
i tylko w Nim na zawsze szczęście jedyne miej.
Jego tul bez ustanku we wnętrzu twego łona,

przez wzgląd na oblubieńca uchronić czystość i wstyd.
 Gdy ciężki sen cię morzy, mając w sercu Chrystusa,
 podczas ponurej nocy niesiesz światłości broń;
 gdy Go uwielbiasz myślą, mur potężny cię chroni,
 gdy rozbójnik się sroży, w sercu twym pokój trwa.
 W Jego ramion uściskach oddaj Mu się bez reszty,
 ten, kto Go ma, nie musi żadnych oszczerstw się bać.
 To czyń, by – kiedy przyjdzie Sędzia świata na gody –
 ciało twe nieskalane spowił nadziemski blask;
 by cię – kiedy iść będziesz z jaśniejącą pochodnią –
 Tekla oraz Zuzanna wzięły w radosny chór.
 Te rady ci zostawiam do czasu, gdy powrócę,
 ty, gdy będziesz je czytać, zechciej wspomnieć i mnie.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA

- Venance Fortunat: Poésies mêlées, trad. fr. Ch. Nisard – E. Rittier, Paris 1887.
 — *Poèmes*, vol. 1-3, Texte établi et traduit par M. Reydellet, Paris: Les Belles Lettres 1994-2004.
 Venantius Fortunatus: Sanctae Radegundis reginae vita duobus libris composita. Liber primus, PL 88, 651-664.
 Gregorius Turonensis: Historia Francorum, IX, 42. PL 71, 522-52.

OPRACOWANIA

- Bastiaensen A.R.: La poésie de Venance Fortunat: observations à propos d'une nouvelle édition, „Mnemosyne” 49 (1996), s. 168-181.
 Cytowska M.: Ostatni poeta starożytności – Wenancjusz Fortunatus, „Meander” 28 (1973), s. 307-320.
 Gacia T.: Motyw krzyża w twórczości Wenancjusza Fortunata na przykładzie «Vexilla Regis», „Roczniki Humanistyczne” 46 (1998), z. 3, s. 101-112.
 George W.J.: Venantius Fortunatus: a Latin poet in Merovingian Gaul, Oxford 1992.
 Navarra L.: Venanzio Fortunato, DPAC II, 3556-3558.
 Niewiadomska M.: Wiersze o Krzyżu Wenancjusza Fortunata. Próba interpretacji, „Przeгляд Tomistyczny” 9 (2003), s. 281-310.
 Pietri L.: Venanzio Fortunato e il suo tempo: convegno internazionale di studio (Valdobbiadene – Treviso, 29 XI – 1 XII 2001), Treviso 2003.
 Saxon V.: *Radegonda*, DPAC II, 2968-2969.

FLUMINE NECTAREO BY VENANTIUS FORTUNATUS:
A POEM AS A GIFT OF FRIENDSHIP

S u m m a r y

In this essay the author presents *Flumine nectareo* from the collection *Appendix carminum* by Venantius Fortunatus as an example of a poem meant to be a gift of friendship to someone close to the poet. This particular poem is addressed to Agnes, the abbess of the convent at Poitiers founded by Radegunde of Thuringia in 557 A.D. A Polish translation of the poem forms an integral part of the essay.

Translated by Rev. Janusz A. Ihnatowicz

Słowa kluczowe: Wenancjusz Fortunat, Agnieszka z Poitiers, dziewictwo konsekrowane, poezja liryczna.

Key words: Venantius Fortunatus, Agnes of Poitiers, consecrated virginity, lyric poetry.